

รัชนี สุขศรีวรรณ 2550: ผลของการสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่นาทุ่งร้างต่อความอยู่รอด
ของเกษตรกร ตำบลบางศาลา อำเภอบางบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรินญาวิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและ
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ทิพวัลย์ สีจันทร์, Dr.Ing. 172 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ศึกษาจาก
ช่วงการปลูกข้าวจนถึงปัจจุบัน 2) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร
ที่เข้าร่วม โครงการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้แก่ราษฎรพื้นที่เลี้ยงกุ้งในเขตน้ำจืด โครงการพัฒนาพื้นที่
ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วม โครงการฯ รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้ม
ความอยู่รอดและการพึ่งตนเองของเกษตรกร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม
การสังเกต และการรวบรวมจากเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า การผลิตทางการเกษตร แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2476 – 2532 มีการ
ปลูกข้าว และใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2533 – 2546 เปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นนาทุ่ง ทำให้
ต้องจ้างแรงงาน และมีต้นทุนการผลิตสูง ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2547 -2549 เป็นช่วงที่เลิกทำนาทุ่งและมีโครงการฯ
เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในเขตพื้นที่นาทุ่งร้าง การศึกษาครั้งนี้แบ่งเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 28 คนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 มี 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
ปรับสภาพพื้นที่นาทุ่งร้าง ปลูกพืชผักเป็นหลัก และเลี้ยงปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน ใช้แรงงานในครัวเรือน
เป็นการลดต้นทุนการผลิต มีกิจกรรมในแปลงตลอดปี จึงมีรายได้ตลอดปี มีจำนวนครัวเรือนที่สามารถอยู่รอด
ได้มากที่สุดถึงร้อยละ 60 พึ่งตนเองได้ทางด้านปัจจัยการผลิต การลดรายจ่ายค่าอาหาร 1.2) เกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการฯ ไม่ปรับสภาพพื้นที่นาทุ่งร้าง เลี้ยงปลาเป็นหลัก แต่ยังไม่มีการเลี้ยงปลา มีพื้นที่ปลูกพืชผัก
ได้เล็กน้อย จึงทำให้มีรายได้น้อย ทั้งยังมีการจ้างแรงงาน ทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิต จึงมีจำนวนครัวเรือน
ที่สามารถอยู่รอดได้ ร่องลงมาคือร้อยละ 33 มีการพึ่งตนเองด้านการลดรายจ่ายค่าอาหาร และ กลุ่มที่ 2
เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ไม่ปรับสภาพพื้นที่นาทุ่งร้าง ปลูกไม้ผล - ไม้ยืนต้นและเลี้ยงปลาเป็นหลัก
ยังไม่มีการจ้างทั้ง 2 กิจกรรม มีการจ้างแรงงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง มีจำนวนครัวเรือนที่สามารถอยู่รอด
ได้ น้อยที่สุดคือร้อยละ 14 มีการพึ่งตนเองด้านการลดรายจ่ายค่าอาหาร

ข้อเสนอแนะของการศึกษาคือ โครงการฯ ควรมีการพัฒนาและเสริมพลังเกษตรกรในเขตพื้นที่นาทุ่งร้าง
ให้เป็นเกษตรกรที่มีความรู้ โดยเฉพาะด้านการปรับสภาพพื้นที่ การพัฒนาระบบการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์
โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความเกื้อกูลกันของกิจกรรมในแปลง อันจะนำไปสู่ระบบการเกษตร
ผสมผสานอันเป็นแนวทางของเกษตรกรรมยั่งยืนที่จะทำให้เกษตรกรสามารถอยู่รอดและพึ่งตนเองได้

รัชนี สุขศรีวรรณ.

ลายมือชื่อนิสิต

ทิพวัลย์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

28 / 5 / 50